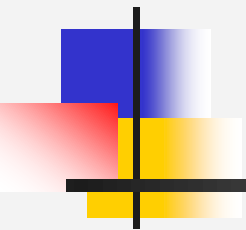

SAVREMENE TEORIJE KOJE NAGLAŠAVAJU ULOGU SOCIJALNIH FAKTORA

Osnovne pretpostavke i teme

- razmatraju pritiske socijalizacije
- svako društvo poseduje sistem pravila i običaja vezanih za funkciju pola

pretpostavke o diferenciranoj socijalizaciji

- najviše se oslanjaju na teorije učenja i kognitivne teorije

Socijalno kognitivna teorija

- Bandura: Iako su neke polne razlike biološki zasnovane, **većina stereotipnih atributa i uloga vezanih za pol potiče više iz kulturalnog okruženja** nego bioloških datosti
- razvoj i funkcionisanje roda nije prosto uklapanje u stereotipne sheme roda: **ljudi su proaktivni, samoregulišući**

Odakle informacije koje se koriste za konstrukciju koncepcije roda?

- **Socijalno modelovanje**
- **Iskustva u ponašanju koja uključuju reakcije drugih ljudi na "rodna" ponašanja**
- **Direktno poučavanje**

Regulatori ponašanja vezanog za rod

- **Socijalne sankcije vezane za rod:**
informativne i motivacione funkcije
- **Regulatorne sankcije selfa** - sankcije selfa i samousmeravanje zasnovano na ličnim standardima
- **Opažena samoefikasnost u razvoju i regulaciji ponašanja vezanog za polnu ulogu**

TEORIJE O SOCIJALIZACIJI RODA

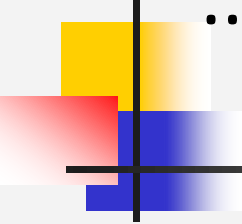
Polno tipiziranje

- usvajanje polne uloge
- koja ponašanja su vezana za polne uloge?
- neki aspekti ponašanja jasno etiketirani kao maskulini ili feminini

Da li postoji diferencirana socijalizacija dečaka i devojčica?

- Makobi i Džeklin (1974) – metod “brojanja glasova”: nema razlika (ili su rezultati nedosledni) kada su u pitanju:
 - ukupno vreme koje se provodi sa detetom
 - količina verbalne interakcije sa detetom
 - količina bliskog kontakta na ranim uzrastima
 - restriktivnost

... a, iako manje jednoznačno i jasno,
nema razlika ni kada su u pitanju:

- reakcije na zavisnost deteta (obrazac potkrepljivanja zavisi od pola roditelja, kao i od toga koji specifičan aspekt zavisnosti je u pitanju)
- reakcije na agresiju deteta (kontradiktorni rezultati)
- reakcije na seksualnost deteta
- pritisak ka postignuću,

ali ima razlika kada su u pitanju:

ohrabrivanje polno tipiziranih
ponašanja

dečaci

fizičko kažnjavanje i druge
negativne sankcije

dečaci

pohvala, nagrada i pozitivni
fidbek

dečaci

Kritike ovih istraživanja

- mnoge studije neadekvatno izvedene
- Veće efekte daju:
 - studije koje su koristile prirodne okolnosti
 - studije sa mlađom decom
 - studije koje su procenjene kao kvalitetnije

Meta-analiza Litona i Romnija (Lytton and Romney, 1991)

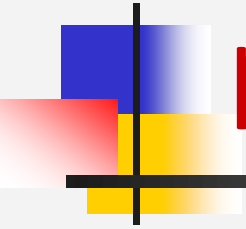
- drugačije klasifikovanje proučavanih varijabli
- znatno stroži kriterijumi za uključivanje studija
- uključivanje moderatorskih varijabli (veličina uzorka, uzrast dece...)
- posebne analize za majke i za očeve
- rezultati su ipak bili veoma slični onima koje su sakupile Mekobi i Džeklin

Promena fokusa: samosocijalizacija

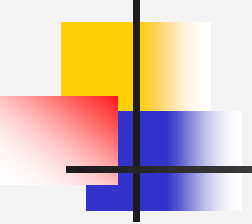

- Samosocijalizacija: proces usmeravanja ishoda sopstvenog razvoja kroz selektivnu pažnju, imitaciju i učešće u specifičnim aktivnostima i modalitetima interakcije koji predstavljaju ključne kontekste socijalizacije
- ističe aktivnu ulogu deteta u procesu sopstvene socijalizacije i značajan uticaj samousmeravanja na ishode njegovog razvoja.

Kognitivni aspekti usvajanja polne vloge

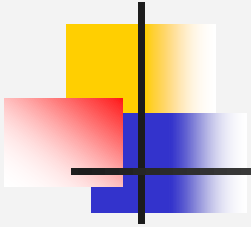

Kada počinje opažanje pola kao kategorije?

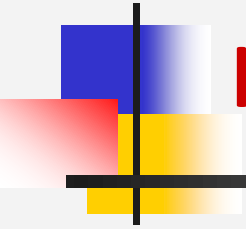
- sa 7 meseci - različito reaguju na muške i ženske glasove
- 9 meseci - kategorijalna percepciju muških i ženskih lica
- indicije da se rudimentarna kategorijalna percepcija polova pojavljuje u toku prve godine života

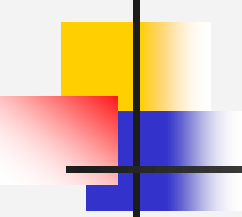
Kada dete savladava oznake za pol?

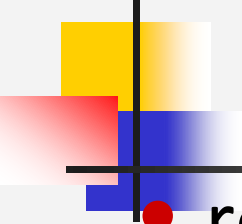
- implicitno znanje postaje dostupno svesti
- oznake za dečake i devojčice - kod većine dece na uzrastu od 3 godine
- tradicionalnije porodice – deca ranije uče oznake
- polno tipizirano ponašanje se može uočiti već na uzrastu od 2 godine, **pre savladavanja ovih oznaka**

Uloga porodice u socijalizaciji roda

-
- različit tretman od rođenja (oprema sobe, odeća za bebu...)

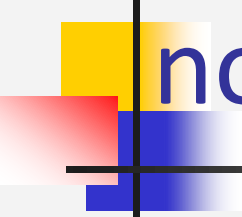

- roditelj signalizira svetu koja će biti polna uloga deteta i kako dete treba tretirati

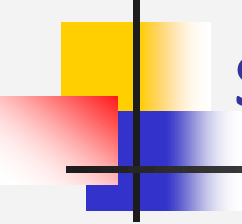

- polna uloga se inputira detetu na osnovu uloge koju ono na kraju treba da ispuni

Da li roditelji jednako opažaju svoje novorođene sinove i ćerke?

- roditelji opisuju svoje novorođene bebe na polno stereotipan način (naročito očevi)
- bebe devojčice “krhkije, nežnije građe, nespretnije, slabije i delikatnije”
- bebe dečaci “čvršći, krupniji, bolje koordinisani, jači i teži”

Na koji način takvi stavovi utiču na stvarno ponašanje prema bebi?

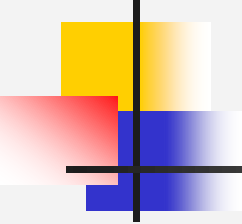
- Neki nalazi: majke pričaju više ćerkama i imitiraju bebinu vokalizaciju, dok više fizičke (taktilne i vizuelne) stimulacije obezbeđuju svojim sinovima
- očevi stimulišu i pričaju više sa sinovima

Da li je diferencirano reagovanje roditelja vezano za uzrast deteta?

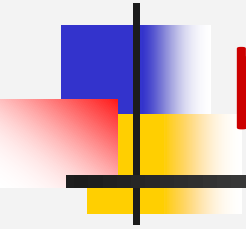

- diferencirano reagovanje znatno izraženije na mlađem uzrastu (12-18 meseci) nego na uzrastu od pet godina, pa je ponovo izraženije tokom adolescencije

Zaključak: uloga porodice u polnom tipiziranju

-
-
- objašnjavanje polnih razlika samo kao funkcije roditeljske socijalizacije je nepotpuno
 - ipak: roditelji obezbeđuju **informacije o značaju pola**
 - u vidu sopstvenih reakcija na dete
 - u vidu porodične organizacije

Socijalizacija polova u predškolskim ustanovama

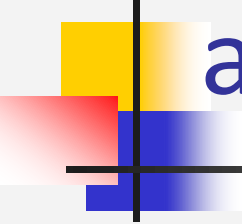

Da li dečaci i devojčice primaju različit tretman od vaspitača?

- Fagot i Patterson (1969) posmatrale su dve predškolske grupe - **vaspitačice daju devojčicama više pozitivnog fidbeka**
- ovo je bilo u vezi sa preferencijama određenih aktivnosti od strane polova
- ipak, na dečake nije izvršen uticaj da promene svoje ponašanje

Strukturirane i nestrukturirane aktivnosti

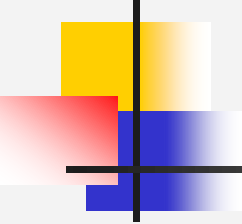

- Carpenter: visoko strukturirane aktivnosti doprinose učenju pravila i prilagođavanju deteta sredini, inhibiraju agresiju i grubu, žestoku igru
- manje strukturirane aktivnosti navode dete da se na nove načine adaptira na okruženje

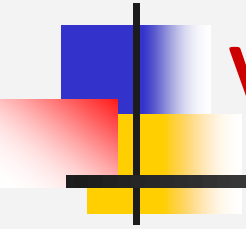
Mlađa deca – stereotipnije ponašanje vaspitača?

- Jaslena grupa: asertivnost i pokušaji komunikacije sa odraslima
- dečaci i devojčice se nisu razlikovali u ova dva seta ponašanja, ali
- reakcije vaspitača na takva ponašanja u jaslenoj grupi su bile zavisne od pola deteta
- godinu dana kasnije situacija obrnuta

-
-
- vaspitači reaguju u pravcu polnog tipiziranja na decu ranog uzrasta, dok na stariju decu ne reaguju na izrazito polno diferenciran način.

Socijalizacija pola od strane vršnjaka

Polna segregacija

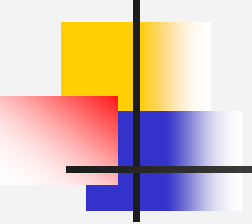

- Na uzrastu od 3 godine, dečaci i devojčice u svim društvima učestvuju u različitim aktivnostima, pokazuju različite stilove ponašanja, igraju se više sa vršnjacima istog pola i izbegavaju vršnjake suprotnog pola
- put kojim se dolazi do ovoga razlikuje se od kulture do kulture

Izbor aktivnosti i razdvajanje polova u igri

- Fagot i Patterson (1969) u toku jedne godine kodirale:
 - aktivnosti dece - trogodišnjaci su imali distinktnu preferenciju za polno stereotipne igre)
 - sa kim su bila u interakciji - segregacija

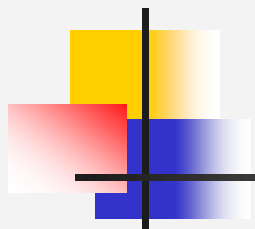
Šta se događa deci koja se uključuju u aktivnosti suprotnog pola?

- Devojčice koje su preferirale dečачke aktivnosti - bez teškoća
- Dečaci koji su preferirali aktivnosti devojčica:
 - reakcije devojčica ne baš pozitivne
 - reakcije dečaka izrazito negativne

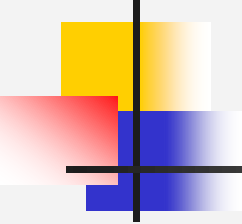
Otkud polna segregacija?

- hipoteza o **bihevioralnoj kompatibilnosti**
 - razlike u izboru igračaka su postojale pre nego što su deca ovladala označavanjem pola
- teorije učenja: **detetovo razvijanje polne sheme** takođe ima uticaj
 - efekat znanja o polu na sklonost deteta da se igra sa vršnjacima istog pola

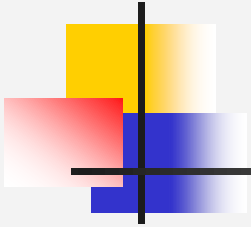

- Teoretičari učenja:
 - **informacije iz sredine** - način na koji okruženje reaguje na detetovo uključivanje u igre sa suprotnim polom
 - **detetovi sopstveni naponi da izgradi razumevanje o polu** - kognitivna ili emocionalna evaluacija značenja igre sa suprotnim polom

Da li je polna segregacija “dobra” ili “loša”?

-
-
- potencijalno (?) sužavanje bihevioralnog repertoara deteta i implikacije na kognitivni razvoj

Pokušaji da se utiče na polnu segregaciju

- vaspitači instruisani da potkrepljuju međupolno igranje
- nije bilo promena u dečjim osnovnim shemama – samo privremene promene